

УДК: 338.42

ШПОРТЮК Наталія Леонідівна,
канд. наук з держ. упр., доц. каф. менеджменту
і права Дніпров. держ. аграр.-економ. ун-ту

**УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ
(ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)**

Розглядається сучасний стан інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі України. Надається авторське визначення поняття «інновація». Окреслюються специфічні риси інноваційного процесу в сільському господарстві регіону. Наводяться причини низької ефективності сільськогосподарського виробництва. Для формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю в сільському господарстві пропонується створити в кожній області України регіональні спеціалізовані аграрні інноваційні центри.

Ключові слова: публічне управління, інновації, аграрні інноваційні центри.

Shportiuk N. L. Implementation of innovative technologies of public administration in the agro-industrial complex of Ukraine (theoretical aspect)

The current state of innovation activity in the agroindustrial complex of Ukraine is considered. Author's definition of «innovation» is proposed. The specific features of the innovation process in the region's agriculture are clearly outlined. The reasons for the low efficiency of agricultural production are listed. It is proposed to create regional specialized agrarian innovation centers in Ukraine in each oblast to form an effective mechanism for managing innovation activity in agriculture.

Key words: public administration, innovations, agrarian innovation centers.

Постановка проблеми. Сучасний стан інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі (АПК) України характеризується нестабільністю і суперечливістю, відсутністю ефективного механізму реалізації інновацій, який дозволяє підприємствам забезпечувати розширене відтворення. Низька інноваційна привабливість аграрного сектору обумовлюється високими ризиками і недостатнім рівнем інвестицій; надмірно високі відсоткові ставки за кредитами позбавляють підприємства АПК можливості залучати інновації, освоювати їх і реалізовувати. Крім того, ситуація ускладнюється фактором щодо низької кваліфікації сучасного менеджменту підприємств АПК, який не забезпечує ефективного інноваційно орієнтованого розвитку економіки в умовах ринкової невизначеності.

Ці обставини обумовлюють необхідність активізації розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного механізму і організації впровадження наукових розробок у сільськогосподарське виробництво. Проблематика цього питання сьогодні є досить актуальною для агропромислового виробництва. Вона визначається особливою важливістю інноваційних процесів в АПК, необхідністю подолання негативних явищ у процесі виробництва продовольчих товарів, неефективністю механізмів підтримки і захисту інновацій в АПК з боку держави і місцевих органів влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії та практики державного впливу на інвестиційні та інноваційні процеси розглядалося у працях таких зарубіжних дослідників, як Г. Александер, Дж. Бейлі, Г. Бірман, Д. Дойл, М. Портер, Б. Санто, У. Шарп, С. Шмідт, І. Шумпетер та ін. Серед вітчизняних учених, які зробили вагомий внесок в економічну теорію та методологію дослідження інноваційних процесів, слід відзначити передусім А. Гальчинського, В. Гейця, В. Семиноженка, А. Гриньова.

Метою статті є уточнення теоретико-методологічних положень і розробка практичних рекомендацій упровадження інноваційних технологій публічного управління в АПК.

Викладення основного матеріалу. У світовій економічній літературі термін «інновація» інтерпретується як перетворення потенційного науково-технічного процесу в реальний, що втілюється в нових продуктах і технологіях. В Україні

поняття «інновація» стало застосовуватися більш активно в умовах перехідної економіки.

Дослідження показало, що в економічній літературі немає однозначного трактування поняття «інновація». З авторської позиції, це кінцевий результат науково-технічної діяльності, викликаний до життя потребою виробництва, який має суттєві переваги в порівнянні з попереднім аналогом, забезпечує отримання економічної вигоди при впровадженні та має здатність до поширення.

У різних галузях і сферах народного господарства сутність інноваційної діяльності не має принципових відмінностей, у той час як характер і напрям інноваційного процесу в них можуть значно різнитися. Інноваційний процес в АПК має свою специфіку, обумовлену особливостями агропромислового виробництва і, перш за все, його головної складової частини – сільського господарства [1].

До специфічних рис інноваційного процесу в сільському господарстві регіону можна віднести:

– різноманіття науково-технічних розробок, пропонованих для користування в агропромисловому виробництві, різна їхня цільова спрямованість, що зумовлюється множинністю видів сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, істотною різницею в технологіях їх виробництва;

– імовірнісний характер отриманих результатів від упровадження інновації, обумовлений великою залежністю сільськогосподарського виробництва від природно-кліматичних умов;

– переплетення технологічних процесів із процесами, що відбуваються в природному середовищі, участь у виробництві живих організмів, які можуть також бути об'єктами інновацій;

– недостатня кваліфікація працівників сільського господарства у сфері інноваційного менеджменту, що передбачає додаткові витрати на перепідготовку кадрів та підвищення їх кваліфікації під час реалізації інновацій;

– недостатня активність інноваційної діяльності в сільському господарстві, що обумовлена відсутністю платоспроможного попиту на науково-технічну та наукомістку продукцію у зв'язку з важким фінансовим станом організацій, недостатністю бюджетних джерел фінансування, складністю отримання кредитів;

– слабкість інноваційної політики в АПК на регіональному рівні, нездатність активізувати інноваційні процеси на всіх стадіях: від виробництва інновацій до їх масового поширення серед сільськогосподарських виробників;

– відособленість сільськогосподарських товаровиробників від організацій, що виробляють науково-технічну продукцію, яка визначає складність доступу до інформації про передові наукові досягнення;

– недостатня опрацьованість організаційно-економічного механізму передачі досягнень науково-технічного прогресу підприємствам АПК, що обумовлює велике відставання галузі в освоєнні інновацій;

– слабкий розвиток інноваційно-інвестиційної інфраструктури в АПК, яка нездатна в необхідному розмірі освоювати науково-технічні розробки у виробництві;

– відстороненість основної частини особистих підсобних господарств населення від інноваційного процесу в сільському господарстві, незважаючи на виробництво в них значної частки аграрної продукції, особливо у тваринництві, унаслідок відсутності коштів на реалізацію інновацій, зацікавленості діючих інноваційних структур у взаємодії із цими господарствами [2].

В умовах прискореного розвитку науково-технічного прогресу неможливо собі уявити подальше зростання аграрного виробництва без застосування інновацій у цілому в країні, а також в її регіонах.

Відповідно до природно-кліматичних, економічних, соціальних та екологічних умов у регіонах склалася різна спеціалізація сільськогосподарського виробництва, яка відображає міжрегіональний поділ праці. Основними причинами низької ефективності сільськогосподарського виробництва є:

– диспаритет цін на продукцію промисловості й сільського господарства;

– використання застарілих витратних технологій, малопродуктивних порід тварин і низьковрожайних сортів сільськогосподарських культур;

– відсутність глибокої переробки сільськогосподарської сировини;

– фінансова неспроможність дрібних господарських формувань для придбання і впровадження інновацій[3].

З метою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва необхідний перехід галузі на індустріально-інноваційний шлях розвитку. Однак у сучасних умовах інноваційна активність господарюючих суб'єктів досить низька. Для

формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю в сільському господарстві пропонується створити в кожній області України регіональні спеціалізовані агроінноваційні центри. Прискореного інноваційного розвитку в сільському господарстві можна досягти тільки на основі об'єднання науково-освітнього, виробничого і фінансового потенціалу регіону в єдиний аграрно-інноваційний комплекс і створення економічних умов для стимулювання інноваційної діяльності в регіоні[4].

Основними функціями обласного спеціалізованого агроінноваційного центру є:

- удосконалення регіональної інноваційної політики в АПК шляхом розробки основних принципів її формування та методів реалізації;
- визначення основних напрямів інноваційного розвитку сільського господарства регіону;
- координація інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств;
- моніторинг ринку аграрних інновацій;
- інформаційно-комунікаційне забезпечення сільськогосподарських підприємств у сфері інноваційної діяльності;
- відбір і попереднє оцінювання доцільності використання інновацій в агропромисловому виробництві;
- підготовка рекомендацій щодо освоєння інновацій і надання консультаційних послуг під час їх запровадження;
- формування бази пріоритетних інноваційно-інвестиційних проектів, які можуть бути включені в програму розвитку регіону у сфері АПК;
- сприяння в отриманні спеціальних податкових режимів, пільгових митних тарифів та інших преференцій під час реалізації інноваційних проектів;
- контроль за реалізацією аграрних інноваційно-інвестиційних проектів, які отримали державні преференції.

Висновки. Подальші наукові розвідки спрямовані на формування сприятливого середовища для інноваційних змін у державному управлінні, які повинні мати плановий характер у рамках інноваційних концепцій розвитку країни в цілому.

Організація регіональних спеціалізованих аграрно-інноваційних центрів з наданням фінансового, організаційного, маркетингового та інформаційного забезпечення діяльності інноваторів сприятиме створенню умов для ефективної

реалізації інновацій, залучення додаткових інвестицій для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів у сільському господарстві.

Список використаних джерел

1. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки : [монографія] / [О. В. Шубравська, Л. В. Молдован, Б. Й. Пасхавер та ін.] ; за ред. О. В. Шубравської. – Київ : НАН України, Ін-т економіки та прогнозування, 2012. – 496 с.
2. Комплексна державна програма реформування та розвитку сільського господарства України. – Київ : [б. в.], 2010. – 198 с.
3. Мостовий Г. І. Щодо визначення механізмів державного управління агропромисловим комплексом регіону / Г. І. Мостовий // *Акт. пробл. держ. упр. : наук. зб.* – 1998. – № 2. – С. 75 – 94.
4. Про схвалення Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки : розпорядження від 6 квіт. 2011 р. № 279-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D1%80>.

List of references

1. Innovatsiini transformatsii ahrarnoho sektora ekonomiky : [monohrafiia] / [O. V. Shubravska, L. V. Moldovan, B. Y. Paskhaver ta in.] ; za red. O. V. Shubravskoi. – Kyiv : NAN Ukrainy, In-t ekonomiky ta prohnozuvannia, 2012. – 496 s.
2. Kompleksna derzhavna prohrama reformuvannia ta rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy. – Kyiv : [b. v.], 2010. – 198 s.
3. Mostovyi H. I. Shchodo vyznachennia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia ahropromyslovyim kompleksom rehionu / H. I. Mostovyi // *Akt. probl. derzh. upr. : nauk. zb.* – 1998. – № 2. – S. 75 – 94.
4. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia i rozvytku ahrarnoi osvity ta nauky : rozporiadzhennia vid 6 kvit. 2011 r. № 279-r. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D1%80>.

Надійшла до редколегії 22.02.19